

Uppsala universitet
Rektor
Box 256
751 05 Uppsala

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Ann-Kristin Vesterlund
08-56 30 87 03
ann-kristin.vesterlund@hsv.se
BESLUT

2012-11-19
Reg.nr 31-3195-12

Anmälan mot Uppsala universitet angående examination av examensarbete

Anmälan

N N har i en anmälan till Högskoleverket anfört bl.a. följande. Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet har flera gånger brustit i följet av sina egna riktlinjer för examination samt den föreskrivna relationen mellan handledare och examinator. Hittills fem studenter har, antingen under själva opponeringen eller i sista stund, rekommenderats av examinator att inte lägga fram sina examensarbeten trots att handledaren under arbetets gång har ställt sig positiv och rekommenderat att studenten presenterar arbetet för opponering. I två ärenden har Betygsombudsmannen vid Uppsala universitet påpekat att institutionen inte följer sina egna riktlinjer. Tre ärenden handläggs för närvarande och lär komma tillbaka med samma utlåtande.

N N har också bifogat bl.a. en skrivelse som hon och två studiekamrater har skrivit till Uppsala universitets betygsombudsmän. I denna skrivelse anför de bl.a. följande. Vad gäller två av studenterna lämnade de efter handledarens slutliga godkännande in sina arbeten. Två dagar innan opponeringen ringde examinatorn och meddelade att deras arbete inte höll för en opponering, och att hon hade en hel lista med argument för varför de var underkända. Exempel på brister var att de inte angett svaren i procent i tabellerna och att de inte i tillräcklig utsträckning motiverat varför de gjort intervjuerna. Om de inte drog tillbaka uppsatsen skulle hon underkänna den. De besökte då kursledaren som sa att studenterna inte hade några rättigheter och att det är examinatorn som bestämmer betygen. Den tredje studenten lämnade in sitt arbete efter klartecken från handledaren, men även hon fick information om att examinatorn beslutat sig för att inte rekommendera arbetet till opponering. Exempel på brister var att vissa avsnitt kom i fel ordning, att intervjuurvalet kunde ha precisats lite tydligare och att uppsatsen inte hade tillräckligt utbildningsvetenskaplig grund. De hänvisar också till Högskoleverkets rapport Rättssäker examination, 2008:36 R.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Uppsala universitet att yttra sig över anmälan. I yttrandet anges bl.a. följande.

I anmälan görs hänvisning till att Betygsombudsmannen tidigare påpekat att institutionen inte följer sina riktlinjer angående examination. Som en konsekvens av bl.a. Betygsombudsmannens kritik har institutionen utvecklat en rutin där examinator regelmässigt läser examensarbeten och till kursansvarig meddelar om det finns risk för att ett arbete kan komma att underkännas vid ventilerings. Kursansvarig tar därefter kontakt med berörda studenter och erbjuder dem möjlighet att lägga fram sina examensarbeten vid nästa ventileringsstillfälle. Av detta tillvägagångssätt, som också är i enlighet med institutionens riktlinjer, framgår att handledaren inte ensam är den som har ansvar för att avråda från att ett examensarbete ventileras. Det är med andra ord ett delat ansvar där skillnader i uppfattning kan finnas mellan handledare och examinator. När det gäller betygssättningen som följer på ventileringen av examensarbetet är det examinator ensam som sätter betyg, och det påpekas i riktlinjerna att handledaren inte ska påverka betygssättningen. Om handledarens samtycke till ventilerings är detsamma som ett godkännande av examensarbetet har examinator tjänat ut sin roll eller flyttat in i handledarrollen. Detta är, enligt universitetets bedömning, något som bör undvikas. Det är naturligtvis önskvärt att det sällan förekommer att ett examensarbete får underkänt trots klartecken från handledaren eftersom detta kan vara ett uttryck för en bristande gemensam syn på vad som utgör kvalitet i ett examensarbete. För att motverka omotiverade och godtyckliga skillnader finns både styrdokument och handledarkollegium där exempel på examensarbeten diskuteras.

Att studenter skulle ha nekats att lägga fram sina examensarbeten stämmer inte. I formell mening är det studenten som avgör när examensarbetet ska läggas fram för ventilerings. Skrivningen i institutionens riktlinjer är inte entydiga, inte heller praxis vad gäller konsekvenser om en student väljer att lägga fram sitt arbete trots avrådan. Det finns en otydlighet kring omfattningen av det revideringsarbete som kan komma ifråga. Mot den bakgrunden är det inte orimligt att förstå rådande praxis på ett sådant sätt att den i praktiken kan förhindra en student att ventileras sitt examensarbete. I det här avseendet behöver riktlinjer och praxis ses över och ändras.

Vid institutionen pågår sedan länge ett utvecklingsarbete knutet till examensarbeten inom läraryrket. Arbetet har bl.a. omfattat diskussioner kring institutionens riktlinjer för examensarbeten och kriterierna för bedömning av arbetena. Utvecklingsarbetet har bidragit till att det vid institutionen finns mycket

engagerade och intresserade kursansvariga, handledare och examinatorer som särskilt eftersträvar att upprätthålla de riktlinjer som finns för examensarbetet tillsammans med värnandet av kvaliteten i studenternas examensarbeten.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverkets uppgift är bl.a. att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Syftet med tillsynen är att värna om enskilda individers rättigheter genom att kontrollera att universitet och högskolor följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten.

N N har i sin anmälan hänvisat till fem ärenden. Högskoleverket väljer dock att göra sin bedömning utifrån de tre ärenden som är beskrivna i bilaga till anmälan. Verket uttalar sig endast i frågan om skillnader i bedömningarna som handledare och examinator gjort av uppsatserna.

Högskoleverket har i rapporten Rättssäker examination, 2008:36 R, uttalat att om en handledare har gett klartecken till en uppsats bör det inte förekomma att examinatorn kräver mycket omfattande förändringar för att uppsatsen ska kunna godkännas. Tydliga kriterier för bedömningen och en kontinuerlig dialog mellan handledare och examinatorn är exempel på åtgärder för att förhindra att sådana situationer uppkommer (s 84). Högskoleverkets uttalande i rapporten syftade på situationer där handledaren och examinatorn har mycket skilda uppfattningar om hur examensarbetet ska utföras, vilket leder till krav från examinatorn på mycket omfattande omarbetningar av examensarbetet. Utredningen i detta ärende tyder inte på att så omfattande omarbetningar krävts av de tre examensarbetena. Högskoleverket uttalar sig därför inte vidare i ärendet som därmed avslutas.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Ann-Kristin Vesterlund.

På Högskoleverkets vägnar

Christian Sjöstrand

Ann-Kristin Vesterlund

Kopia till:
N N